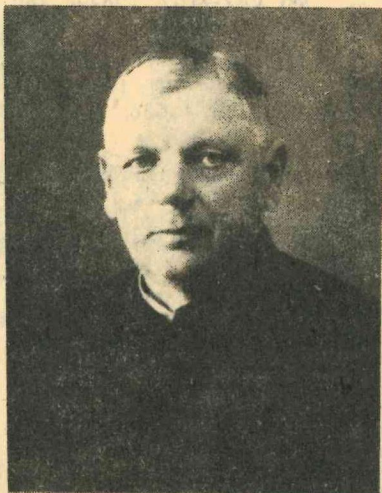

Prāvests Vitālijs Treibšo

(1872.g. 22. VII — 1944.g. 21.II)

♦ Šogad paiet 50 gadu, kopš 1944. gada 21. februārī mūžības sliekšni pārkāpa prāvests Vitālijs Treibšo. Viens no svarīgākajiem viņa mūža posmiem saistās ar Līvānu draudzi, kur dedzīgais garīdznieks kalpoja no 1902. līdz 1918. gadam.

1861. gadā celtā Līvānu katoļu baznīca bija pietiekami liela. Taču sakarā ar rūpniecības attīstību prāvests V.Treibšo vēl izdarīja praktisku iemeslu dēļ 1903. gadā 2 nelielas piebūves, veica dievnama ārējo apmetumu, uzcēla jaunu plebāniju un kapitāli atjaunoja citas ēkas. Tikpat gaumīgi viņš iekārtoja baznīcas interjeru.

Pāvesta Leona XIII (1878-1903) enciklikas «Rerum novarum» sekas bija, ka Krievijā pēc 1905. gada revolūcijas katoļu garīdznieki varēja brīvāk strādāt baznīcā un ārpus tās — tautas kultūras veicināšanas darbu. Tā arī V.Treibšo, izmantojot šādu izdevību, pielika daudz pūļu, lai nelielajā Līvānu miestā (pilsētas tiesības piešķirtas tikai 1926. gadā!) tautai nestu gara gaismu. 1912. gadā prāvests nodibināja krājaizdevu savienību «Pašpalīdzība», kas būtu pieejama visiem — miestā un laukos.

Tā tajā pašā gadā Maskavas (Rīgas) ielā 75 uzcēla pirmo kooperatīvo veikalu (pēdējā laikā tur bija Līvānu universālveikals). Līvānu pagasta magazīnas klēti pārbūvēja un uzbūvētajā otrajā stāvā 1912. gada beigās atklāja pirmo kinoteātri Līvānos. Tā pirmajā mājā bija telpas 2 veikaliem apakšstāvā. Otrajā stāvā bija 2 dzīvokļi un viena istaba «Pašpalīdzības» kases vajadzībām. Kase darbojās tirgus dienās. Tur sēdēja prāvests Treibšo (priekšsēdētājs) un divi valdes locekļi.

Otrajā mājā bija noliktavas, garderobe, bet augšstāvā — zāle, skatuve, bufete. Vakaros notika kino izrādes (toreiz jau nekādu šausmu filmu nebija!). Zāle pēc vajadzības kalpoja koncertiem un teātru izrādēm. Dienas laikā — kursi, saņemsmēm, referātiem utt. Minētās telpas gan bija patālu no baznīcas, bet tuvāk nevarēja dabūt apbūves gabalus.

Taču visas daudzās dedzīgā prāvesta ieceres bez žēlastības sagrauva I pasaules karš, kas sākās 1914. gada 1. augustā.

1915. gada pirmajos mēnešos sākās vispārējā mobilizācija, un Līvānu miestā jaunkareivju pulki, dziedādami patriotiskas dziesmas, maršēja pa nekoptajām miesta ielām. Steidzīgi evakuēja daudzo Līvānu fabriku (stikla, korķu, ķieģeļu, celulozes u.c.) inventāru. Uz Krieviju aizceļoja arī trīs Līvānu baznīcas skaistie zvani, kuri vairs nekad neatgriezās.

1915. gada vasarā pie Vandānu un Meņķu parceltuvēm, pārcelšanās pāri Daugavai, cauri Līvāniem plūda lielas Kurzemes un Zemgales bēgļu straumes. 1915. gada 13. augustā pa pontonu tiltu pār Daugavu pie Līvāniem sāka atkāpties cariskās Krievijas armijas karaspēks. 15. augusta rītā armijas daļās izplatījās baumas, ka vācieši esot tikai 10 km no Līvāniem. Sakarā ar to karaspēkā un bēgļos

izcēlās liela panika. Augstākie virsnieki, neņemot vērā, ka uz pontonu tilta ir daudz artilērijas, kājnieku un bēgļu, pēkšņi lika tiltu uzspriecināt. Bojā gāja daudz karavīru un bēgļu ģimeņu. Daugavas kreisajā krastā palikušās artilērijas daļas mēģināja ūdens šķērslī pārvarēt peldus, bet tas izdevās tikai nedaudziem. Izrādījās, ka baumām nav pamata: vācieši atradās tajā dienā ap 80 km no Daugavas un pie tās pienāca tikai nākamajā dienā.

Fronte pie Daugavas apstājās, un Līvāni divarpus gadus līdz 1918. gada februārim atradās kauju joslā — Daugavas kreisajā krastā stāvēja vācu armija, bet labajā krastā krievu armija. Visa Līvānu miesta garumā gar Daugavu bija izraktas un ar uguns punktiem nocietinātas līnijas. Vācieši nepārtraukti apšaudīja Līvānus un nodarīja tiem lielus postījumus. No 419 dzīvojamām mājām 153 tika pilnīgi sagrautas, smagi cieta arī krāšņais dievnams.

Frontei tuvojoties, prāvests V.Treibšo nolēma savu draudzi neatstāt un palikt pie tās smago pārbūvju laikā. 1915. gada septembra beigās viņš pārcēlās uz 18 km attālo Neicinieku sādžu. Neicinieki tolaik atradās tālu no lielceļiem, kur pārvietojās karaspēks.

Septembra beigās, kad krievu lielgabali sāva pāri Daugavai, miests bija pārpildīts bēgļiem, karavīriem, lopiem. Bet kad krievi atkāpdamies sāka dedzināt Daugavas kreisā krasta apdzīvotās vietas, palika iespāids, ka viss plaši pārskatāmais Daugavas kreisais krasts ir ugunsliedzīgs jūrā. Prāvests nolēma nekavējoties doties prom. Pievakarē, dziļu skumju pārņemts, prāvests V.Treibšo ar saviem piederīgajiem devās ceļā uz Neiciniekiem pa Maskavas (Rīgas) ielu, kas bija līdz pēdējai iespējai pieblīvēta ar karavīriem, bēgļiem un lopiem.

Aiz Rīgas — Orlas dzelzceļa stacijas neliela mežiņa malā, kā stāsta tālāka aculiecinieki, bija liels laukums. Tumsā tur pie pajūgiem mirdzēja it kā mazas zvaigzītes: bēgļu veltumiem bija piesieti aizdegti luksturi.

Pēc vairāku stundu nogurdinoša brauciena prāvests ar saviem pavadītājiem laimīgi sasniedza Neiciniekus, kur apmetās pie Aloiza Mundura. Školai paredzētajā telpā ierīkoja pagaidu altāri, uz mājas jumta nostiprināja krustu, bet uz stabiem ēkas ārpusē ierīkoja no netālajiem Augšmuktu kapiem atnesto ap 1 pudu (16 kg) smago zvānu. Katru dienu pirms Svētās Misas šis zvans aicināja apkārtnes ticīgos uz dievkalpojumu. Pēc kāda laika no dēļiem mājai piebūvēja šķūni un šajā jaunizveidotajā Neicinieku baznīcā varēja saiet līdz 500 dievlūdžēji.

Prāvests dzīvoja pie Antona Neicinieka. Neiciniekos bija kādas 10 jaunas meitas ar labu balsi. Prāvesta vikārs Jāzeps Kazlass, kas tikai 1913. gadā bija ordinēts par garīdznieku, bija ar izkoptu balsi un muzikāls. Viņš apmācīja vietējās dziedātājas dziedāt latgaliski un pa daļai latviski. Viņas dziedāja baznīcā ne tikai svētdienās un svētku dienās, bet pat darbdienās.

Sakārtojās jauno baznīcu, prāvests V.Treibšo aizsūtīja savu palīgu J.Kazlasu uz Līvānu draudzes otru nostūri — Gavārtini Lāču sādžā pie Lipnieka un tur ierīkoja Lāču baznīcu pēc Neicinieku baznīcas parauga. Tādējādi lielās Līvānu katoļu draudzes divās attālākajās vietās bija baznīcas gan draudzes locekļiem, gan ankārtējo

draudžu ticīgajiem. Pie Neiciniekiem bija laipas pāri Dubnai.

Krievu karavīri uz Neicinieku baznīcu negāja pat zīpkārības dēļ, bet izturējās ar pienācīgu cieņu pret vietējiem ticīgajiem, nelīda pie logiem un netraucēja ticīgiem vakaros bieži pulcēties pie draudzes krusta un dziedāt garīgās dziesmas.

Kādu darbdienu ritu no attālākās piefrontes vietas bija atjāvuši kādi pieci poļu tautības virsnieki un kāds simts kareivju. Visi piegāja pie Lieldienu bikts un dievgalda. Celms mīgs piemērs! Prāvests V.Treibšo visus uzrunāja poliski. Dažas svētdienas uz dievkalpojumu ieradās augsta ranga poļu izcelsmes virsnieki Pilsudskis.

Taču dedzīgais Neicinieku prāvests neapmierinājās ar ticīgo garīgo aprūpi vien. Baznīcas kancelejā varēja saņemt metrikas. Pagasta staršina (vecākais) Kārkle katru mēnesi ieradās Neiciniekos ar naudas žūksni un izdalīja valsts pabalstus karā iesauktu kareivju ģimenēm. Bez tam Neiciniekos darbojās bēgļu aprūpes biedrība, kuras godabiedrs bija V.Treibšo, bet sekretārs J.Kazlass. Viņa palīgs Dimants savāca dokumentus, kurus parakstīja prāvests un pārējie locekļi. Dokumentus sūtīja uz Daugavpili, bet naudu dalīja pagasts.

Bēgļu Apgādāšanas centrālkomiteja pastāvēja Pēterpilī no 1915. gada augusta līdz 1918. gada janvārim. Tās priekšsēdētājs bija Vilis Olavs (1867-1917), bet pēc viņa nāves Jānis Čakste (1859-1927), vēlākais I Latvijas Valsts prezidents. No Latgales bija J.Rancāns, Fr.Ķemps, V.Seile un citi latgalieši. Arī V.Treibšo nosūtīja V.Olavam lūgumu piešķirt vairāk līdzekļu bēgļu atbalstam, jo daudzi bija no Zemgales un Kurzemes. Bēgļu Apgādāšanas centrālkomiteja piešķīra lielāku naudas summu bēgļu apgādei Neiciniekos. Baltijas un Latgales latviešu apvienošanās un latviešu Pagaidu Nacionālās padomes dibināšanas ideja izveidojās centrālkomitejā, un pilnīgi pareizi centrālkomiteju var saukt par pirmo latviešu parlamentu. Te jāmeklē pirmsākumi — vienoti Latvijai, jo bēdas spēj cilvēkus vienot. Lūk, arī šajā darbā prāvests V.Treibšo, aprūpēdams bēgļus no visas Latvijas Neiciniekos, ir pielicis savu roku latviešu apvienošanā.

1917. gadā prāvests V.Treibšo saslima ar plaušu karsoni, kas pārģāja pleirītā. Bija jādodas uz slimnīcu, kur laimīgi izdevās operācija. Pēc atgriešanās prāvests bija stipri savārdzies un celebrēja kādu mēnesi kancelejā.

1918. gadā viņš atgriezās Līvānos. Miestu nevarēja pazīt — visur drupas un liķi. Prāvests vispirms uzcēla ērgelnieka māju, kur arī pašam apmeties. Pie sagrautās baznīcas torņa ierīkoja kapelu no Neicinieku un Lāču baznīcu piebūves dēļiem. Uzcēla piebūvi, kur varēja sapulcēties ap 600 dievlūdžēji.

Ilgie kara gadi bija pamatīgi sagravuši V.Treibšo veselību. Radās nodoms atstāt Līvānus un pārcelties uz kādu mazāku draudzi. Toreizējais ģenerālvikārs A.Springovičs nolēma sūtīt viņu uz Kalupi. Un tā 1918. gadā pēc Visu Svēto dienas (1. novembrī) V.Treibšo atstāja Līvānus, kur bija pavadīti tik daudz priecīgi un skumju pilni brīži, un pārcēlās uz Kalupi, kur mira 1944. gada 21. februārī. Līvānieši pateicīgi savam bijušajam dvēseļu ganam par to, ka I pasaules kara briesmās viņš palika pie savas draudzes, uzticīgi kalpodams Jēzum Kristum.

Cerēsim, ka ticīgie pienācīgi apņēms viņa atdusas vietu Kalupes kapos.

A.Budže,
Tilžas prāvests